

ОСНОВАНЪ 1916 ГОДИНА

СОФИЯ, 16 ЮНИЙ 1941 ГОД.

БРОЯТЪ 3 ЛЕВА

43

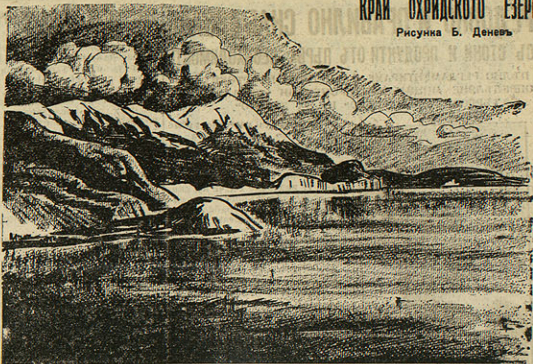
БРОЙ 135

12

СТР.

ВЕСТНИКЪ НА ВЕСТНИЦИТЪ

ИЗДАНИЕ НА СТОЛИЧНИТЪ ЖУРНАЛИСТИ

Охридското езеро, Галичица планина, въ далечината подъ низкия хълмъ манастира св. Наумъ

Григоръ Пърличевъ въ спомениѣ на единъ неговъ съвременникъ

За голѣмния народенъ будителъ и поетъ отъ Охридъ Григоръ Пърличевъ не знаемъ почти нищо повече отъ това, което той самъ съобщава въ своята хубава автобиография. Презъ последнитѣ години се дадоха интересни освѣтления за неговата литературна дейностъ въ Гърция, но за дейността му по възбуждането на родния му край тепърва има да се откриватъ нови данни въ архивитѣ и спомениѣта на неговитѣ съвременници.

Единъ отъ съвременницѣта, който въ своитѣ спомени ни дава доста интересни сведения за личността на Пърличева и за неговата възродителна дейностъ, е **Димитър В. Македонски**, учителъ въ Македония преди освобождението, а следъ това адвокатъ и публицистъ въ свободна България, убитъ презъ 1897 година въ Цариградъ като редакторъ на екархийския в. «Новини». Роденъ въ с. Емборе, Кайлярско, той е завършилъ Великата народна школа въ Цариградъ и българското училище въ Феверь. Дружеството «Българско читалище», духовенъ пентъръ тогава за всички българи отъ Турция, го направило въ Битолския край да отвори редовни български училища. Презъ месецъ мартъ 1868 год. той е пристигналъ въ Охридъ. Въ своитѣ спомени, писани презъ 1889 година, Димитъръ Македонски ето какво бележи за впечатленията си отъ това

ПОСЕЩЕНИЕ ВЪ РОДНИЯ ГРАДЪ НА ПЪРЛИЧЕВЪ:

«Въ Охридъ българщината бѣше доста окопитена и народния духъ уявялъ и пусялъ дълбоки корени, благодарение на мнозина родолюбци кожухари, но главно на тогавашния главенъ елнискый учителъ въ тоя градъ, известния поетъ **Григоръ Пърличевъ**, който съ своитѣ силни проповѣди и съ голѣмъ рискъ на положението си и на живота си, вдъхваше патриотизмъ и народно съзнание на съгражданиѣта си. Тоя човекъ бѣше се училъ и свършилъ образованието си въ Гърция и въ Атинския университетъ, а се научилъ самъ да чете български, и знаеше, че първотой ще пострада отъ съзнанието на Охридчани, че сж българи, а не гърци; но при всичко това, той бѣше **лювъ** българинъ и главното му намерение бѣше да затвори гръцкитѣ училища въ отечеството си, на които той бѣше директоръ, и да ги замѣни съ български».

Пърличевъ успѣлъ да нанесе **смъртенъ ударъ на Гъркоманството въ Охридъ**. Отворени биди 3 български училища, въ които сж учителотавали: Коста Недчиновъ, Дим. Узуновъ и Недѣля Караванова. Немало подхождаше лице за главенъ учителъ. Тъкмо по това време Димитъръ Македонски е пристигналъ въ Битоля. Охридчани, вѣроятно предупредени

отъ своитѣ съграждани кожухари отъ Цариградъ за мисията на Македония, сж се загрижили да го привлечатъ и задържатъ за главенъ учителъ. Най-голѣма грижа е полагалъ за това Пърличевъ. До кѣде е отивала неговата ревностъ въ това отношение, се вижда отъ следнитѣ редове въ «Спомениѣта на Димитъръ Македонски»:

«Нѣколко души отъ Охридъ бѣха ми писали въ Рѣсенъ и ме мокахъ да посѣтя града нмъ, като ме увѣрявахъ, че ще можъ да остана тамъ и за учителъ. Григорий Пърличевъ, безъ даже да ме пита, написалъ единъ контрактъ и го носѣше отъ къща въ къща на църковно-училищнитѣ епитропи да го подписватъ. Неговото старание обаче да ме задържи въ отечествения си градъ се осуети, но не отъ нежеланието и недобрата воля на съгражданиѣта му, които бѣха готови всичко да жертвуватъ за възвишенното на своитѣ училища, а отъ съвършено другъ родъ прѣпятствие».

Въ това време въ Охридъ се намирахъ нѣколкомина Стружани, които бѣха отиш-

ли тамъ да се оплакватъ на властѣта отъ владиката. По между тия Стружани бѣше **Георгий Чакжровъ**, бившъ съученикъ и най-добъръ приятелъ на **Димитрия Милединовъ**. Чакжровъ и Пърличевъ бѣха нераздѣлни приятели. Въ Охридъ азъ гостувахъ у Пърличева 6 дни. Една вечеръ, слѣдъ като бѣхъ ме си дѣлжили да спимъ, тия двама приятели захваняхъ да се прѣпиратъ и толкова силно и високо говорѣхъ, щото и мене не оставихъ на спокойствие въ съседната стая: тѣ говорѣхъ и се прѣпиряхъ не като приятели, а като душмани. Азъ се вслушахъ и чухъ, какъ Чакжровъ наричаше Пърличева egoистъ и неродолюбецъ, защото се грижелъ само за Охридъ и Охридскитѣ училища, а за Струга и нейнитѣ училища не искалъ нищо да знае. Толкова схваняхъ отъ глѣзката нмъ и пакъ си дѣлжихъ. Но, прѣди да засия, привулихъ се отново да станъ, защото отъ съседната стая се чувяхъ вече неприлични думи: приятелитѣ бѣхъ се спорѣли и азъ бѣхъ помислилъ, че тѣ могатъ да се сбиятъ. Рѣшихъ се да влѣкъ въ стаята нмъ съ пѣлъ да ги помиря. Щомъ влѣзохъ при тѣхъ, тѣ и двамата ме посрѣщнахъ съ радостъ и ми прѣдложихъ, чака вино. Попитахъ ги за прѣпирната нмъ. Чакжровъ повтори може би за десетий пѣтъ неприличнитѣ си думи къмъ Пърличева и последний му отговаряше тоже съ такива думи. Само то време прѣдлагаше да пиемъ пакъ по чаша червено Охридско вино. Неприличнитѣ думи не прѣчехъ на чашитѣ да се чукатъ».

Най-посѣтъ узнахъ, че прѣдметътъ на прѣпирната между двамата приятели бѣмъ билъ азъ: Пърличевъ поддържаше и доказваше нуждата да ос-

(Следва на 11-та стр.)

ЕДНА ЛЕГЕНДА ЗА ОБРАЗА НА СВ. КЛИМЕНТЪ

Една безсмъртна творба на българското старо изкуство. Образътъ на **Св. Климентъ**, дърворѣзба, която се нази въ манастира **Св. Наумъ** при Охридското езеро. Споредъ една легенда, творбата е авторѣзба на самия **Св. Климентъ**. Дърворѣзбата представлява голѣма придобивка за нашето изкуство.

ГРИГОРЪ ПЪРЛИЧЕВЪ

ВЪ СПОМЕНИТЪ НА ЕДИНЪ НЕГОВЪ СЪВРЕМЕННИКЪ

(Продължение отъ 2 страница).

танъ за учителъ въ Охридъ, а Чакровъ настояваше, че Струга имала по-голяма нужда за учителъ и за да ме накара, види се, да прѣдпочетъ родния градъ на Миладиновци, казваше, че Охридчани не само нѣмали пари, но били скържави (скъперници). На тая прѣпирия трѣбваше да се даде единъ край, но нѣкой отъ двойната приятели не отстъпваше. Най-послѣ тѣ се съгласихъ и рѣшихъ да свършятъ въпроса и прѣпирията си съ хвърляне на жребие. Тогава Пърличевъ откасна отъ една метла двѣ сламки, едната по-дълга, другата по-къса, даде ги на мене, като ми каза да ги стискамъ въ ржцетѣ си така, щото долнитѣ имъ краища да не се виждатъ, а горнитѣ и на дветѣ да се виждатъ по малко. Накара Чакрова да истегли едната сламка, а той истегли другата. Прѣмѣрихъ сламки-тѣ и оная у Чакровъ налѣзе по-дълга и той наченъ да ликува, защото дългата сламка бѣше условний за побѣда знакъ. По тоя начинъ двамата приятели рѣшихъ и азъ се съгласихъ да отида за учителъ въ Струга.

Слѣдъ като се свърши така прѣпирията на двойната приятели-патриоти, и тримата се прѣдадохме на веселие и продължавахме до сутринята да кроимъ планове, какъ по-лесно да се изпъди грѣхия владика Мелетий отъ Охридската епархия и населението, като се отрече отъ него и отъ оновова, който бѣше го испратилъ тамъ, да признае българския архиерейски съборъ въ Цариградъ. Ние се възхищавахме, когато споменавахме имената на народнитѣ дѣйци въ Цариградъ.

Димитъръ Македонски останалъ учителъ въ Струга презъ учебната 1868-1869 година. Въ своитѣ спомени за учителствуванието си въ Струга той не е пропусналъ да отбележи едно важно събитие, което станало по това време:

АРЕСТУВАНИЕТО НА ПЪРЛИЧЕВА И ИЗПРАЩАНИЕТО МУ ВЪ ДЕБЪРСКИЯ ЗАТВОРЪ.

Ето съ какви интересни подробности той предава това събитие:

«Въ първитѣ дни на м. Октомврий 1868 год. дойде въ Охридъ Солунскиятъ валия Сабри паша, помежду сватата на когото бѣше и политическия му чиновникъ (политика мемури) Костаки ефенди, зетъ на Солунския митрополитъ Неофитъ. По заявлението на владиката Мелетия, тоя Костаки се распореди да се направи претърсване въ домоветѣ на Охридскитѣ граждани Григория Пърличевъ, Якимъ Сапунджиевъ и Д. Узуновъ, за да търсятъ бунтовнически ужъ нѣкои книги. У Пърличева и Сапунджиева намѣрилъ се по единъ екземпляръ отъ поемата на първия на грѣхкия языкъ „О арматолосъ“, печатана въ Атина прѣзъ 1862 г. Това бѣше достатъчно да се обвинятъ тия хора и да се испратятъ на заточение въ Дебъръ.

Азъ видѣхъ Пърличева и Сапунджиева обковани въ желяза, когато ги прекарвахъ прѣзъ Струга за Дебъръ. Заточението на тия патриоти наскърби всички Охридчани и Стружани, но то не ги отчая, напротивъ, ожесточи ги още повече въ борбата имъ противъ грѣхката патриархия и нейното духовенство: самитѣ малцина останали грѣкомани не одобряваха това заточение и явно обвинявахъ за него владиката. Това бѣше послѣдний гнусенъ подвигъ на Мелетия въ Охридската епархия.

Прѣзъ мѣсецъ Декемврий азъ получихъ въ Струга отъ Пърличева изъ Дебърскитѣ тъмници едно прошение, писано на французки и озаглавено: «До посланницитѣ». Въ него се казваше, че молителтъ (Пърличевъ) не скърби, че ще загине въ тъмницитѣ, защото дѣлото, за което той отрада, е свято и за него и

други сж умрѣли, но мжно му е, защото малко е работилъ за своя народъ, нищо не направилъ за него, когато въ времето на заблудението си е обогатилъ грѣхката книжника съ една поема, прѣгледана отъ нарочна комисия на Атинския университетъ, одобрена отъ нея и възнаградена съ 1500 драхми. „Азъ съмъ вѣнчанъ въ Атина поетъ“, казваше Пърличевъ въ прошенето си и, като невиновенъ въ нищо, молѣше посланницитѣ да се застъпятъ за освобождението му прѣдъ правослаството на Султана, за да може да поработи и за своя български народъ. Пърличевъ и въ прошенето си поетизираше. Това прошение, което бѣше написано само на половинъ листъ бѣла хартия, азъ го изпратихъ по единъ вѣренъ челоуѣкъ (Коста Димандиевъ) отъ Охридъ до руския въ Битоля консулъ и какво станъ по-нататкъ съ него, не зная. Подиръ 6—7 мѣсеца обаче, Пърличевъ и Сапунджиевъ бидоха освобождени отъ заточението и се възвръжихъ въ Охридъ.

До тукъ свършватъ ценнитѣ спомени на Дим. Македонски за Пърличева. Тѣ сж писани презъ 1889 година, сиречъ 20 години следъ заточението на Пърличева и поради това нѣкои подробности не сж точно предадени. Тогава още не бѣше обнародвана автобиографията на Пърличевъ, за да може Дим. Македонски да провери и поправи тия неточности.

Въ своята автобиография Пърличевъ съобщава, че е билъ арестуванъ на 26 ноемврий 1868 год., заедно съ своя внукъ Г. Пармаковъ, а не съ Якимъ Сапунджиевъ. Освободенъ на 16 януарий идната година, той е билъ повторно арестуванъ следъ нѣколко дни и останалъ въ Дебъръ като заточеникъ до срѣдата на априлъ 1869 година.

Въ споменитѣ на Дим. Македонски срѣщаме една подробностъ, за която до сега нищо не се знаеше. Отъ особена цена е съобщението за прошенето, което Пърличевъ презъ декемврий 1868 година изпратилъ отъ Дебъръ до консулитѣ въ Битоля. Съдържанието на това прошение е предадено отъ Дим. Македонски накратко, но и така е достатъчно, за да изпъкне силната личностъ на този рѣдѣкъ българинъ. Оригинальтъ на това прошение вѣроятно се съхранява въ архивата на Министерството на външнитѣ дѣла въ Москва и не е изключено единъ денъ да се намѣри и тоя красноречивъ документъ за пламенното родолюбие на голѣмия синъ на градъ Охридъ.

Никола Трайковъ.

Удоволствете се
да пишете съ
Remington

Прегледайте я веднага при
ЮР. ИВ. БОЯДЖИЕВЪ & СИНОВЕ
София, Дондуковъ 23
Магазина за радио, тапети и др.

СОЛИДНА И СИГУРНА

ПОЖАРЪ-ЖИВОТЪ

МОЖЕ ДА НАПРАВИ

УЧИТЕЛС

ПЪРВО КООПЕРАТИВНО ЗАСТ

ЦЕНТРАЛА ВЪ СОФИЯ. ПЛ

ИРРАСТАВНЕСТВА ВЪ ПЛ